

**Examenul de bacalaureat național 2021
Proba E. b)**

**Limba și literatura maghiară maternă
BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE**

Filiera teoretică – Profilul umanist; Filiera vocațională – Profilul pedagogic

Testul 5

- Se punctează orice modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit în barem.
- Se acordă zece puncte din oficiu. Punctajul total este de 100 de puncte. Nota finală se calculează prin împărțirea la zece a punctajului total acordat pentru lucrare.
- În cazul itemilor obiectivi, alegerea de către elev a două variante de răspuns duce la anularea rezolvării exercițiului respectiv.

I. TÉTEL (30 pont)

a. Cím és vershelyzet 5 pont

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont

(pl. A cím helyhatározó, témamegjelölő: az úton-levés, az utazó térbeli helyét jelöli ki; előfeltevések: a lírai én konkrét utazása: a reggeli elindulás, s esti hazaérkezés szituációja; közlekedési eszköze: a vonat; hiányzik a konkrét cél; az út folyamatára, érzésekre, benyomásokra helyeződik a hangsúly; így belső úttá válik stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

b. A vers műfaji sajátosságai 5 pont

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont

(pl. A leíró vers sajátosságait mutatja a cím, valamint a megszemélyesített tájelemek: szél, fa, erdő, nap, vonaton haladás; az idő megjelölése; himnikus hangvétel, felfokozott, élet dicséretét zengő, ujjongó felkiáltások, a természetet megszólító közvetlenség, transzcendens, bibliai metafora: „angyalero” röpíti a vonatot; az elégikusság is megjelenik a vers második részében: a munkásvilágot idéző álszinesztéziában: „édes fájás”; a dal zeneisége, a rövid sorok gyors, időnként jambikus ritmusa, rímes-időmértékes verselése stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

c. Az utazás motívumának értelmezése 5 pont

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont

(pl. Az utazás-toposz: a fölfedezés, a megismerés, a beavatódás, a megtisztulás, az önazonosság megtalálása; a tájelemek: a vers első részében külső, ám megszemélyesített tájat idéznek; a lírai én életvidám, felfokozott, szabad érzéseit megjelenítő; metaforizálódnak: „zöld zászlók”, szél: „drága konyak”; a látvány látomássá, az utazás a szubjektum és a világ megértésévé alakul: „Nem is a vonat röpít...”; a transzcendens jelenléte a titokba való beavatódás, az Uristen meglátása, felismerése, a földit, a nehéz munkát – végző ember – megszépítő szerepe; a fény szimbolikus jelentései, komplex képvilága stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

d. Az impresszionizmus jellemzői a versben 5 pont

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont

(pl. impresszionista jegyek: merész képzettársítások; erős érzéki, expresszív hatású képek, hangutánzó szavak, fény – sötétség képei; dinamikus képek, igék harsánysága; látomásosság, az

egész világot bejáró, felnagyított én; egy napba sűrített látomás, benyomások halmozása, fényben, boldogságban tobzódás, zeneiség, szinesztéziák, alliterációk stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

Tökéletesen összefüggő szöveg, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat 5 pont

összefüggő szöveg, logikus gondolatmenet, részben helyes fogalomhasználat 4 pont,

helyenként töredezett gondolatmenet, helyes fogalomhasználat 3 pont,

logikus gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat 2 pont,

töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat 1 pont.

Helyesírás 5 pont

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.

II. TÉTEL (30 pont)

1. Konkrét, explicit információk felismerése és visszakeresése. Helyes válasz: a. H; b. I; c. H; d. I; e. I. Minden helyes válasz 1 pontot ér, összesen 5 pont. 5 pont

2. A sláger szó értelmezése, összefüggések felismerése. Rövid válasz megfogalmazása a szövegből vett információk alapján: *nézettségi és hallgatottsági rekordok, a csapból is ennek kellene folynia, fel kéne ismerni egy taktusból, vezeti a slágerlistákat, stb.* 5 pont

3. A (publicisztikai) stílusréteg megnevezése (2 p), indoklás (3 p) 5 pont

4. Témához való igazodás 5 pont

A véleménykifejtés követelményeinek betartása 5 pont

Logikus gondolatvezetés, szövegkohézió, nyelvi igényesség, helyesírás 5 pont

Megjegyzés: A feladatok sorrendjének betartása nem kötelező. A terjedelem nem befolyásolja a pontozást.

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.

III. TÉTEL (30 pont)

a. a választott alkotás műfaji sajátosságai 5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. *Mikes*: műfajötvözet: irodalmi, fiktív-misszilis levél, napló, egzotikus, keleti útirajz, elmélkedő emlékiratszerű, anekdota elemei; elbeszélő és tudományos témákat is felölelhet; énelbeszélés, önkifejező, önmegértő szándék; E/1. személyű megszólalásmód, a szövegegységek a magány metaforái: a levél a távolság áthidalása, a jelen nem lévő, gyakran homályos körvonalú, kitalált másik megszólítása, hitelesítése: P. E. grófnő alakja; társalgó hangnem, elmélkedő jelleg; a levél önjellemzése; kezdő- és záróformulák eredetisége, mikesi stílusa;

Jókai: társadalmi, romantikus regény, lineáris, előre haladó történetalakítás; romantikus motívumok: kalandos epizódok, váratlan fordulatok, kincstalálás; a nagy történet különböző történetekből épül fel, szervezőelve az ellentét, két világ, két cselekményszál: Komárom, civilizáció, társadalmi hierarchia világa és Senki szigete, társadalmon kívüli, paradicsomi idill világa; főszereplő, Timár Mihály sorsának alakulása; önmagával meghasonlott, vívódó hős; ellentétes értékrendet képviselő szereplők, időtlenség; elbeszélő mindentudó, szubjektív, szemtanú; líraiság;

Kosztolányi: pl. *Esti Kornél. Tizennyolcadik fejezet, melyben egy közönséges villamosútról ad megrázó leírást, s elbúcsúzik az olvasótól*: klasszikus modern, lírai novella, egy villamosút leírása, alcím ironizáló, ellentétező jelzős szerkezet, utazásmotívum, metaforikus olvasatot megelőlegező, a halál végpontjából tekint az életre; önértelmezés; két elbeszélői hang, visszatekintő nézőpont stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

b. a mű térszerkezete 5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. *Mikes*: *egy levél térszerkezetének a bemutatása*; 37. levél – térbeli rendre épülő szerkezet: az emigrációban élők napirendjéről és ritka szórakozási lehetőségeiről tudósít;

szerkezete világos és jól tagolt: távolról közelít a tulajdonképpeni témához; első mondata személyes reflexió; bevezetés: Rodostó fekvése, a vidék éghajlata, a szőlő- és kertművelés; a város jellegzetes építésmódja, lakosainak, szokásaiknak, valamint a környék közbiztonságának bemutatása; a leírás pontos és aprólékos megfigyelései; gyakran kapcsolódnak hozzá összehasonlító vagy értékelő jellegű személyes, esetenként humoros megjegyzések, az útleírás műfajával is rokonságot tartó első rész hitelesen mutatja be a bujdosók tágabb környezetét; ezt követi a levél tulajdonképpeni fő témája, a Rodostóban élő magyarok napirendjének és időtöltésének leírása; az emigrációban élők mindennapjainak egyhangúsága, a társasági élet szűkös lehetőségei I. negyedik bekezdés, a befejezés a fontosabb témákat összegzi, a záradék néhány utóirat jellegű megjegyzést közöl, a levél kommunikációs helyzetének megfelelően a címzettől való búcsúzást tartalmaz;

Jókai: reális, irreális helyszínek; a regény első fejezeteiben Vaskapu – Al-Duna, Szent Borbála hajó; Tímár kalandjai, küzdelme a természet erőivel, mitikus teljességélmény, romantikus nagyság; párhuzamos cselekményszál: Komárom: társadalmi küzdelmek színtere, önmegvalósítás, karrierépítés, ugyanakkor a bukás, meg hasonlítás színtere; negatív szféra; Levetinc; Senki szigete: menedék, magánszféra, újrakezdés lehetősége; hajó-motívum; víz - élet-halál szimbóluma, sorsfordító szerep;

Kosztolányi: cselekmény szintjén: térbeli elemek: fekete sikátor, ködben sárga villamos, felszállás, hidak, alagutak alatt való száguldás, kinti és benti tér; befele haladás útja: fölhangó, tornác, kapaszkodósíj, kocsi belsejébe való megérkezés, ülőhely, kényelmes ablakülés, végállomás, leszállás; rövid ideig tartó utazás; metaforikus szint: villamosút allegorikus megjelenítése; a társadalomba beilleszkedés tere; egy egész életút ideje; végső utazás: a halálba való megérkezés; az elfoglalt hely a társadalomban kivívható és elfoglalható pozíció, kiváltság stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,
részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,
részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,
kísérlet a válaszadásra 1 pont.

c. az utazás és a szereplők sorsa

5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. *Mikes:* utazása: emigrációba vonulás II. Rákóczi Ferencsel, akinek hűséges kamarása; 1717–1758 közötti utazástörténet térben: Franciaországon keresztül Törökországba, és metaforikusan: az íráson keresztül, képzeletben Magyarországra, Erdélybe utazik; bujdosás, otthontalanság, idegenség léthelyzete: „úgy szeretem már Rodostót, hogy el nem felejthetem Zágont” szállóige kesernyés humorral rögzíti az otthontól távol élő levélíró érzéseinek ellentmondásosságát: egyrészt az idegen földön való lét megszokottságát, másrészt a szülőföld iránti ragaszkodást, vágyakozást; az utazó szemével néz körül, jó megfigyelő, mindenben meglátja az érdekest, különlegest: török, örmény és magyar, erdélyi szokások ellentéte, összehasonlítása, humoros bemutatása: 37. levél szőlőtermesztés különlegessége, a vendégfogadás eltérő szokása; a 108. levél az örmények egy decemberi népszokásáról s egy házassági szokásáról szól, és egy anekdotával ér véget; a családi boldogság hiánya; árvaság motívuma 112. levél; a sorsába, az isteni elrendelésbe belenyugvó ember magatartása, az alkotás által létének értelmet adó, értékteremtő magatartás;

Jókai: konkrét utazások: Timárt kalandok során ismerjük meg, magabiztosan kormányozza a Szent Borbála hajót, a Vaskapun keresztül az Al-Dunán egész Komáromig, bátran szembeszáll minden veszéllyel, uralkodik a természet erőin, mitizálja, hérosszá emeli a főszereplőt; a hős emberfeletti birkózása a természet erőivel későbbi sorsának alakulását, a társadalmi közegben megvalósuló küzdelmeit is előrevetíti; utazása során még harmóniában van önmagával; nyugalma elvesztése után utazásai a Senki szigetére a harmónia megtalálása, az újrakezdés lehetősége számára; metaforikus utazása: a társadalomba való beilleszkedés, önmegvalósítás, karrierépítés; a Duna határ a civilizáció és az utópikus Senki szigete, Timár két életének helyszíne között; a határhelyzetet a folyón való mozgás iránya: átkelés is jelzi, szemben a világban való életéhez tartozó, a folyón felfelé vagy lefelé haladással; lélekjelkép, a szeretteit féltő, Noémihez siető Timár lelkének háborgását, szenvedélyét, önmagával vívott belső küzdelmét is jelölheti;

Kosztolányi: a novella értelmezési szintjei: közönséges villamosút; az életút ironikus allegóriája; az utazás mint a szocializáció, létharc metaforája; az utazás mint a hiteles és a nem

hiteles lét metaforája; az egyén sorsát a véletlen szerencse, a szándékos helyezkedés, a taktika befolyásolja, az ablakülés megszerzéséért vívott harc a lét beszűkülését is eredményezi, a kivételes, szép pillanatok elszalasztását otthontalanság, idegenség, magány; megérkezés, az utazás célja: az élet értelméhez való eljutás, a végességhez mérve válhat hitelessé; a végállomás mint halálmetafora, jelzésértékű előreutalások; mitizálja a villamoskocsi utasterét, Dante-utalások: „Már túljártam életem felén...”, tornác, zsúfoltság, stb.)

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

d. a jellemábrázolás sajátosságai

5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. *Mikes*: énelbeszélő; levelei önjellemzésén keresztül mutat rá rokkó stílusának sajátosságaira; társaságra vágyó, barátságosan csevegő, mégis magányos figura; a levelek fiktív hőse: P. E. grófnő; női eszményi olvasótípus; a levélváltásuk fiktív játéka, humoros szituációja; közvetett önjellemzés: amit nényében értékel, az ő értékrendje is; humoros összehasonlítás, szülőföld iránti szeretete, párhuzam, metaforizáció: pl. gályarabok – saját rabságának a tudata; II. Rákóczi Ferenc fejedelem eszményítése, példateremtés eljárásai: a rendszeretéről részletes, objektív leírás, önfeláldozó szerepköre, imitatio Christi-motívum; sztoikus belenyugvással fogadja el sorsát, török közmondások; ellentétez: török – magyar viselkedési formák, vendégfogadás;

Jókai: romantikus-realista emberábrázolás: Timár Mihály, a főszereplő sorsának romantikus megoldása: kap újrakezdési lehetőséget, véletlenek is irányítják midászi sorsát; realista: képességei által válik sikeressé; monológjai kivetítik meghasonlását, értékválságát, vívódását; a férfi és nő karakterek vizsgálata a főszereplő életének, sorsának alakulásában, szerepük önmegvalósításukban, mitikus motívumok; pl. Athalie kezdetben lenézi Timárt, aki Brazovics írnoka volt, később gyűlöli, tetteit a bosszú motiválja; gyakori, fejezetcímként szolgáló megnevezése a démoni természetére utaló védördög, szépségére, intrikus szerepére utal még: „igazi Ariadne-nyak és – kebel;” aktív, de többnyire mások sorsának rontásában pl. játszik mások érzelmeivel, gonosz, bosszúálló, figyelme Timeát és Timárt, gyilkosságot kísérel meg, megkeseríti Timea boldogságát Kacsukával, „leleplezi” a helyettes halált; jelleméből fakad saját sorsa;

Kosztolányi: klasszikus modern, realista ábrázolásmód: ellentét és kényszerű összetartozás az egyén és a tömeg között; általánosító, egész–rész viszony, metaforikus beszédmód: a villamosban utazók megjelenítése: élőlények, emberfűt – bogyó, útitársak, tárgyiasított emberi testek, esernyőnyél, bőröndsarok; szecessziós hasonlattal megjelenített tekintélyes, kövér ellenőr; érzéki hatások halmozása; csoportreakciók, gesztusok; elállatiasodás metaforái: „bűzös állatsereglet”; a líraian megjelenített nő kiemelése; kitartó, magányosan küzdő egyén – a gyűlölettel teli tömeg; agresszív beszédmód; egyszerre ironikus és tragikus látásmód stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

Az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása, logikus gondolatmenet, szövegkohézió, helyes fogalomhasználat

5 pont

Összefüggő szöveg, a feladatsor által közvetített értelmezési szempontokhoz való igazodás/ezeknek egyéni szempontokkal való kiegészítése, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása 5 pont,

összefüggő szöveg, a feladatsor által közvetített értelmezési szempontokhoz való igazodás/ezeknek egyéni szempontokkal való kiegészítése, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, az értekezés tartalmi és formai jegyeinek részleges betartása 4 pont,

helyenként töredezett gondolatmenet, helyes fogalomhasználat 3 pont, helyenként töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat 2 pont,

töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

Helyesírás

5 pont

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.